

index
investičnej
gramotnosti

Výsledky december 2023 (SK)

Náš cieľ

- Pozitívne prispievať k **zlepšovaniu** investičnej gramotnosti na Slovensku.
- Ponúknuť **nástroj** merania a sledovania vývoja investičnej gramotnosti v čase a porovnávania jednotlivých skupín populácie.

Kto za iniciatívou stojí?

Projekt je realizovaný pod záštitou odborníkov zo sveta financií a investícií, ktorí sa dlhodobo usilujú o zvýšenie investičnej gramotnosti populácie.

Eva Sadovská

Analytička
WOOD & Company

Michal Mešťan

Dekan
Ekonomická fakulta UMB

Anetta Čaplánová

Vedúca Katedry ekonómie
Ekonomická univerzita BA

Radim Krejčí

Zakladateľ
Portu

Martin Luňáček

Výkonný riaditeľ
Portu

Marek Malina

Analytik
Portu

Predstavenie indexu

- Index sleduje úroveň investičnej gramotnosti na Slovensku, v Česku a v Poľsku.
- Odborným garantom je investičná platforma **Portu**.
- Zostavený na základe **dotazníkového prieskumu**.
 - Vychádza zo zahraničných renomovaných prieskumov, akademických výskumov i skúseností Portu s investičnou gramotnosťou v strednej a východnej Európe.
 - Obsahovo pokrýva dôležité oblasti investičnej gramotnosti:

Vplyv inflácie

Vzťah výnos-riziko

Finančná matematika

Princíp zloženého úročenia

Princíp diverzifikácie

Vplyv menových kurzov

- Výsledok indexu zhotovený na základe vopred stanovenej **metodiky** hodnotenia odpovedí respondentov.

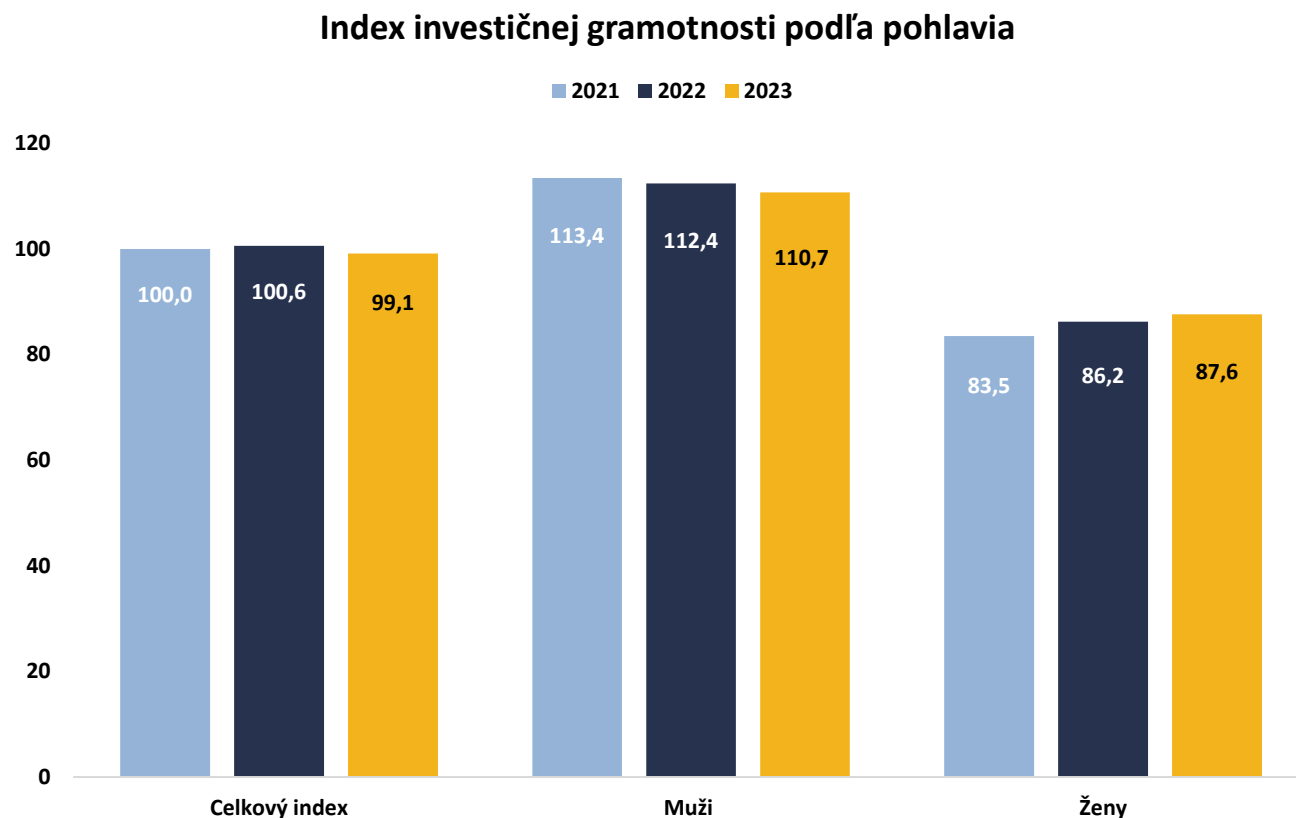
Relevancia

- Prieskum vykonávaný v spolupráci s agentúrou **IPSOS**.
- Otázky sú testované na **reprezentatívnej vzorke** slovenskej populácie
 - internetová populácia 18-65 rokov,
 - počet respondentov = 1 050,
 - termín zberu dát: november/december 2023.
- Východisková hodnota Indexu nastavená v úvode pre SR na úroveň **100 bodov**.
- Záväzok zo strany Portu **minimálne 1x ročne** aktualizovať jeho stav.

Zistené výsledky - súhrnne

Investičná gramotnosť na Slovensku stagnuje, ženy sa ale zlepšujú

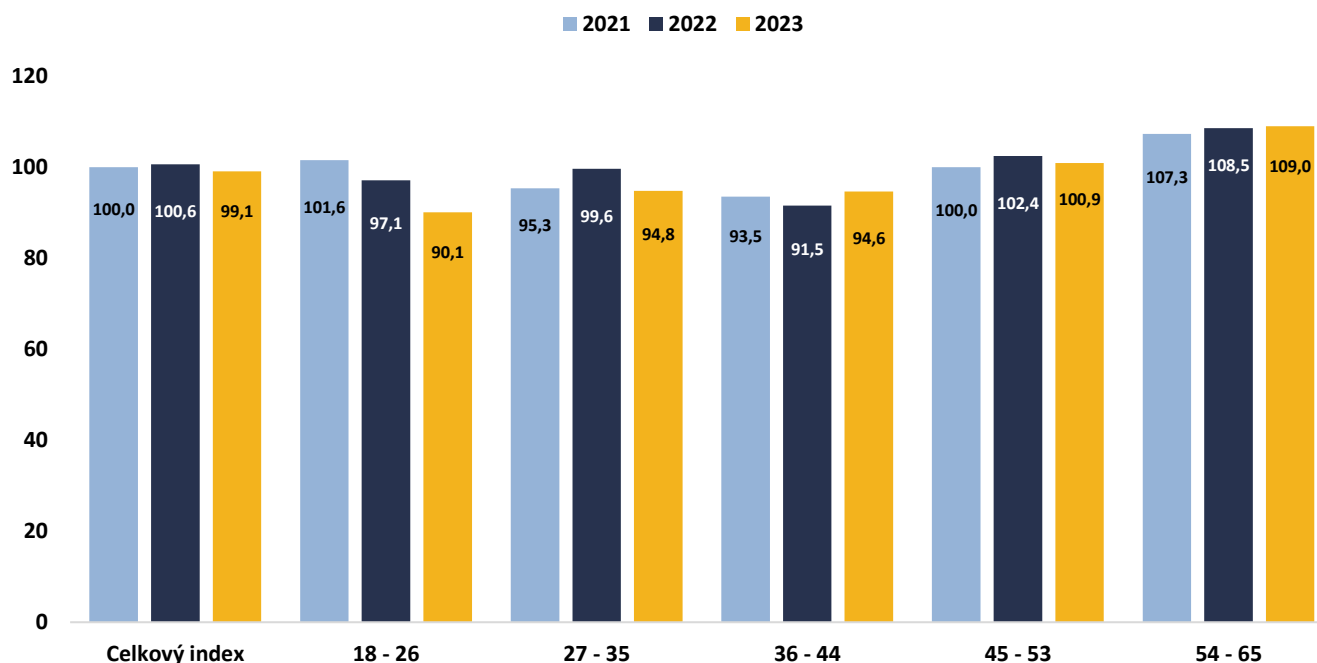

- **Muži majú** v investičnej gramotnosti pred ženami naďalej výrazný **náskok**, aj keď rozdiel sa postupne znižuje.
- **Ženám** sa investičná gramotnosť od prvého merania **zvýšila o 4,9 %**, zatiaľ čo **mužom znížila o 2,4 %**.
- Zlepšenie vedomostí ženy preukázali **vo väčšine otázok**. Rastie podiel žien, ktoré rozumejú, že **historická výkonnosť** nemá vplyv na budúce výnosy investícií a poistenie proti **prepadu akciového trhu** neexistuje.
- Muži si vo väčšine otázok **pohoršili**, prekvapivo napríklad u otázok zameraných na infláciu. Problémy robí stále aj počítanie s percentami (o 10,4b).

Mladá generácia v investičnej gramotnosti zaostáva stále viac

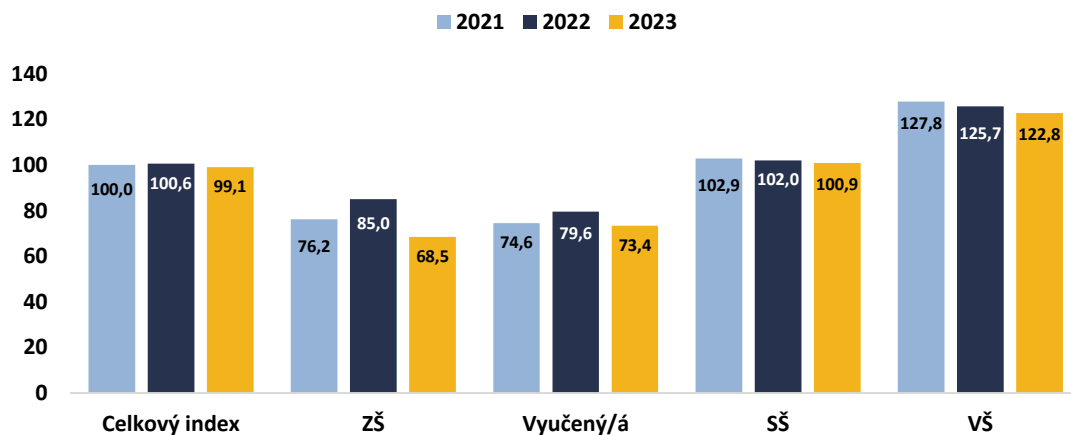
- V investičnej gramotnosti sa zvyšujú rozdiely medzi mladou a staršou generáciou. Najstaršia generácia vo veku **54 – 65 rokov** dosiahla **najlepší výsledok** a zlepšuje sa.
 - Nadpriemerné výsledky dosahujú staršie generácie, ktoré vyrastali ešte v Československu.
- Negatívnou správou je, že **najhorší výsledok** zaznamenala **mladá generácia** a jej **výsledky sa nezlepšujú, skôr naopak**.
 - To je paradox, pretože záujem mladých o investovanie na Slovensku rastie. Zároveň sa mladá generácia vyznačuje **vysokým sebavedomím**.
 - Problémom u mladých je pochopenie princípu zloženého úročenia a počítanie s percentami. Od predchádzajúceho merania sa situácia zhoršila.
 - Mladí veľmi často spoliehajú na historické výnosy. Tie však nie sú zárukou budúcich. Najhoršie dopadli mladí v otázke historických výnosov, kde získali iba 22 b., čo je o 13,1 b. menej než priemerný výsledok v tejto otázke.

Index investičnej gramotnosti podľa veku

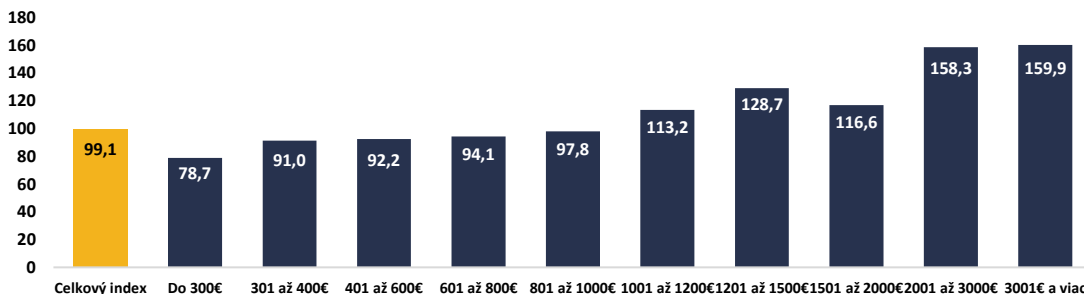

Investičná gramotnosť na Slovensku závisí od vzdelania aj od príjmu

Index investičnej gramotnosti podľa vzdelania

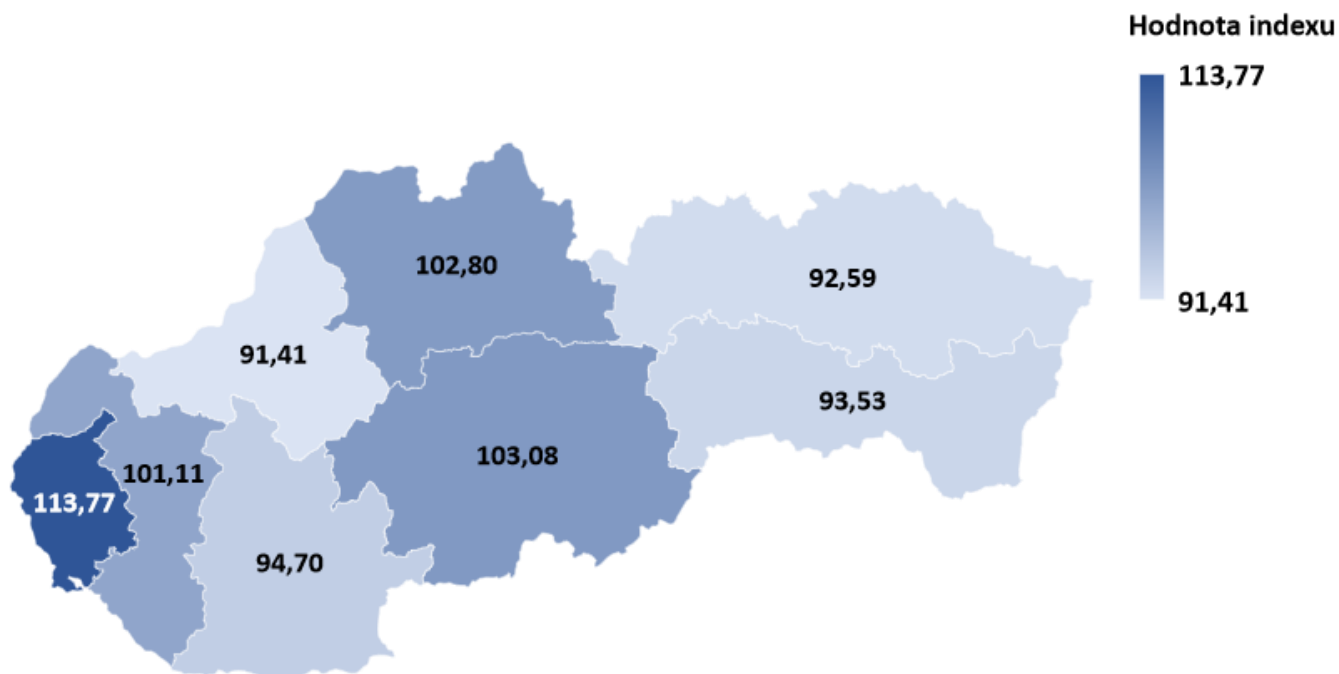
Index investičnej gramotnosti podľa čistého príjmu (december 2023)

- **Vysokoškolsky vzdelaní ľudia dosahujú výrazne vyššiu investičnú gramotnosť.** Ich výsledky sa ale v priebehu času mierne zhoršujú.
 - Ľudia so **základným vzdelaním** si medziročne pohoršili o najviac.
- Úroveň investičnej gramotnosti a čistého príjmu ide ruka v ruku. Bohatší ľudia sú na tom prirodzene lepšie.
 - Veľké rozdiely môžu vyjadrovať fakt, že čím vyššie príjmy človek dosahuje, tým viac sa musí zaoberať otázkou, ako s úsporami nakladať, a kde ich investovať. Ľudia s najnižšími príjmami na túto tému nemajú priestor.

Najvyššia investičná gramotnosť je v Bratislave

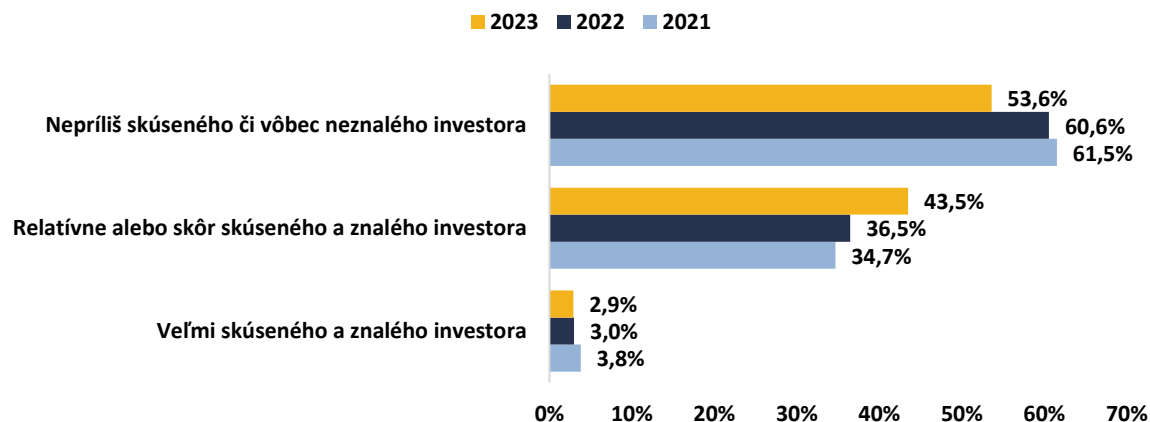
Index investičnej gramotnosti podľa kraja (december 2023)

- Potvrdzujú sa výsledky z predchádzajúcich meraní: **najlepšie výsledky dosahujú obyvatelia Bratislavského kraja.**
 - Vzhľadom na to, že **v Bratislave** a okolí je **väčšia koncentrácia ľudí s vyšším vzdelaním a vyššími príjmami**, potvrdzuje sa, že práve tieto skupiny majú investičnú gramotnosť vyššiu.
- **Najslabšie výsledky** zaznamenal, rovnako ako minulé roky, **región východného Slovenska** – Košický a Prešovský kraj, ale tiež Trenčiansky kraj.

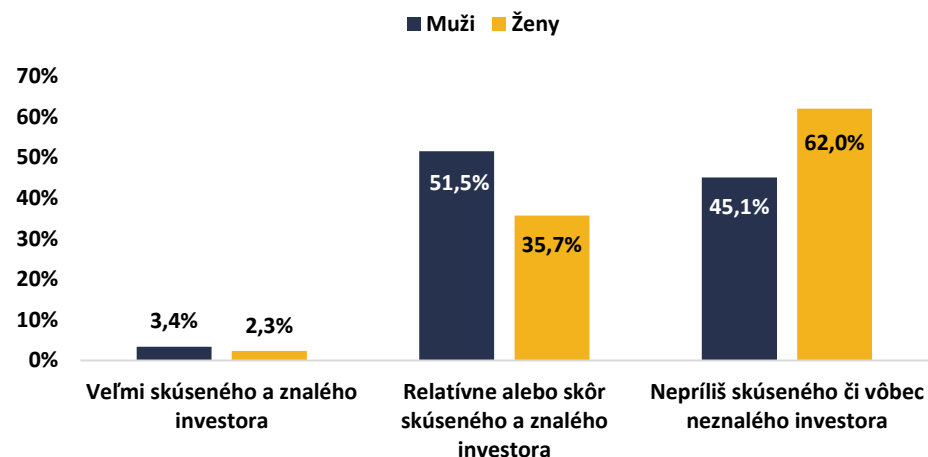
Aj keď investičná gramotnosť nerastie, Slováci si v investovaní veria stále viac

Ako by ste sa opísali z hľadiska miery znalosti v oblasti investícií? Povedali by ste, že sa osobne považujete za:

- Podiel ľudí, ktorí sa považujú za **relatívne alebo skôr znalého investora**, sa zvyšuje. Oproti prvému meraniu stúpol o 8,8 p.b.
- **Najsebavedomejší** sú ľudia vo veku od **27 do 35 rokov**, za veľmi, relatívne alebo skôr znalých investorov, sa označilo 55,9 % týchto respondentov (celá vzorka mala podiel 46,4 %). Napriek sebavedomiu mala táto generácia výsledok indexu iba 94,8 b.
- Najmenej vo svojej schopnosti verí najstaršia veková skupina, ktorá ale paradoxne dosiahla v prieskume najlepšie výsledky.
- **Za úplne neskúsených sa považuje 13,7 % Slovákov**, pred rokom to bolo 15 %.

Ženy si v investovaní veria menej než muži

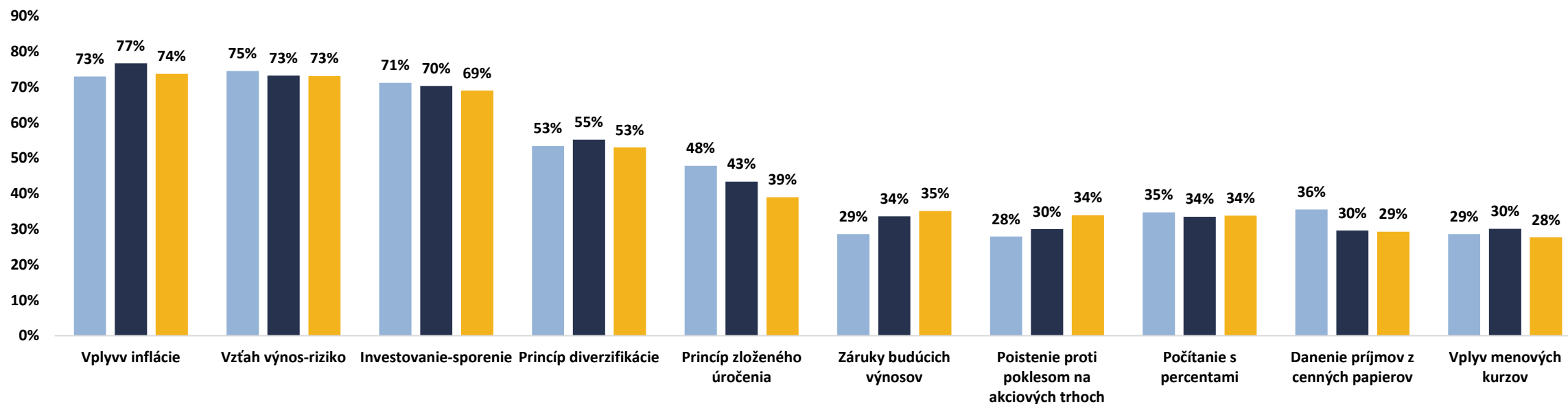
- **Veľké rozdiely medzi mužmi a ženami pretrvávajú.** Za nepríliš skúsených či vôbec neznalých investorov sa považujú takmer dve tretiny žien. V prípade mužov to je necelá polovica (45,1 %).
- **Ženám sebavedomie rastie.** Podiel žien, ktoré sa označili za nepríliš skúsených či vôbec neznalých investorov, klesol z 70,6 % v roku 2022 na 62 %.

Zistené výsledky - individuálne

Detailnejšie otázky ohľadom investovania robia ľuďom naďalej problémy

Percento správnych odpovedí v jednotlivých otázkach

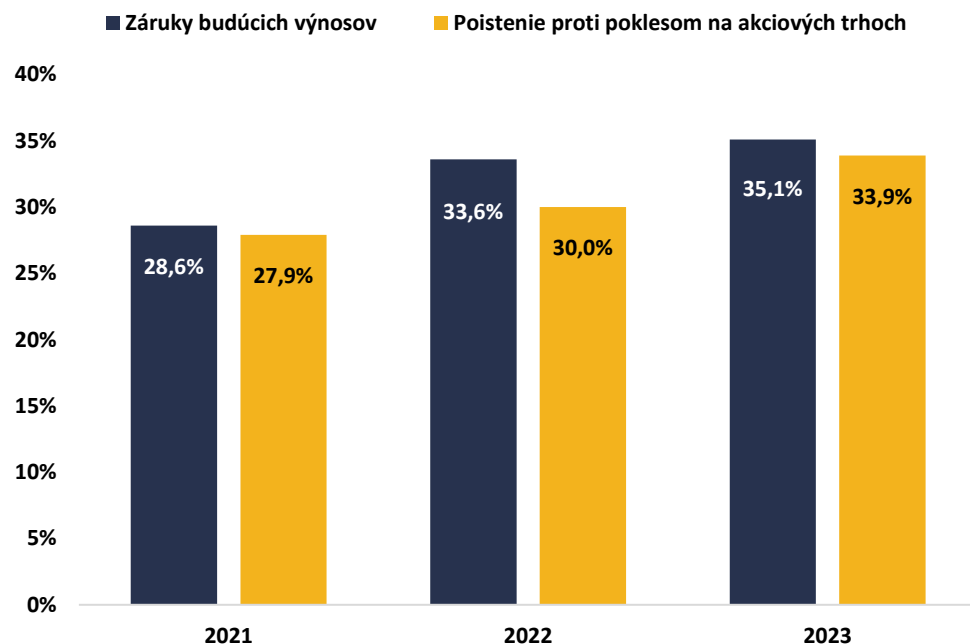
■ 2021 ■ 2022 ■ 2023

- Zhruba $\frac{3}{4}$ Slovákov správne chápe **infláciu** a **rozdiel medzi sporením a investovaním**. Najväčší problém robia Slovákom **menové kurzy**, ale aj otázka **daní**.
- **Hmatateľne zostupný trend** dosiahli Slováci v oblasti **zloženého úročenia**, ale aj **danenia príjmov z cenných papierov**.
- **Ľudia lepšie rozumejú tomu, že historické výnosy nie sú zárukou budúcich** a že **neexistuje inštitúcia, ktorá by poskytovala poistenie proti poklesom**

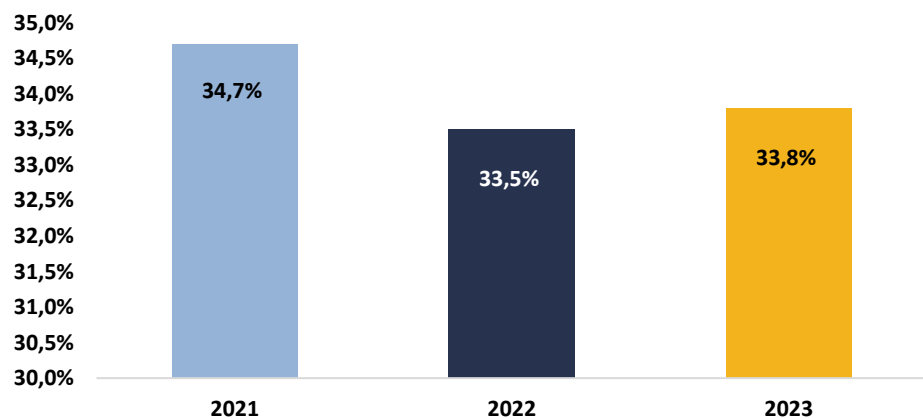
Slováci sa viditeľne zlepšujú v oblasti kapitálových trhov

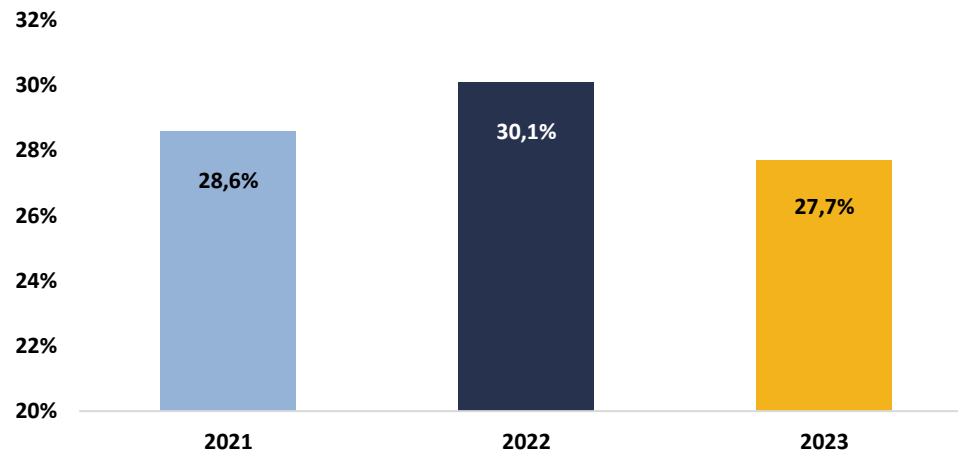
- Podiel Slovákov, ktorí vedia, že **historické výnosy nie sú zárukou budúcich výnosov**, sa zvyšuje. Od roku 2021 stúpol o 6,5 p.b. na **35,1 %**.
- Rastie aj podiel respondentov, ktorí správne uviedli, že **neexistuje inštitúcia, ktorá by poskytovala poistenie proti poklesom akciového trhu**. Od roku 2021 sa zvýšil o 6 p.b. na **33,9 %**.
 - Vyšší podiel práve v týchto dvoch otázkach môže naznačovať, že ľudia majú väčšie **praktické skúsenosti s investovaním**. Vplyv mohla mať aj volatilita akciového trhu, keď sa v roku 2022 akciám nedarilo a naopak v roku 2023 áno.

Slováci nerozumejú vplyvu menových kurzov na investície, problém im robí aj počítanie s percentami

Predstavte si, že ste investovali 100 EUR na akciovom trhu. V prvom roku poklesla hodnota investície o 30 % a v nasledujúcom roku o 30 % vzrástla. Vo výsledku tak máte: (uvádzame podiel správnych odpovedí)

Predstavte si, že ste nakúpili akcie spoločnosti Apple. Pokiaľ od doby nákupu zosilnie euro z 1 EUR/USD na 0,80 EUR/USD a ostatné faktory (vrátane ceny akcií) zostanú bez zmeny, hodnota týchto akcií v eurách bude: (uvádzame podiel správnych odpovedí)

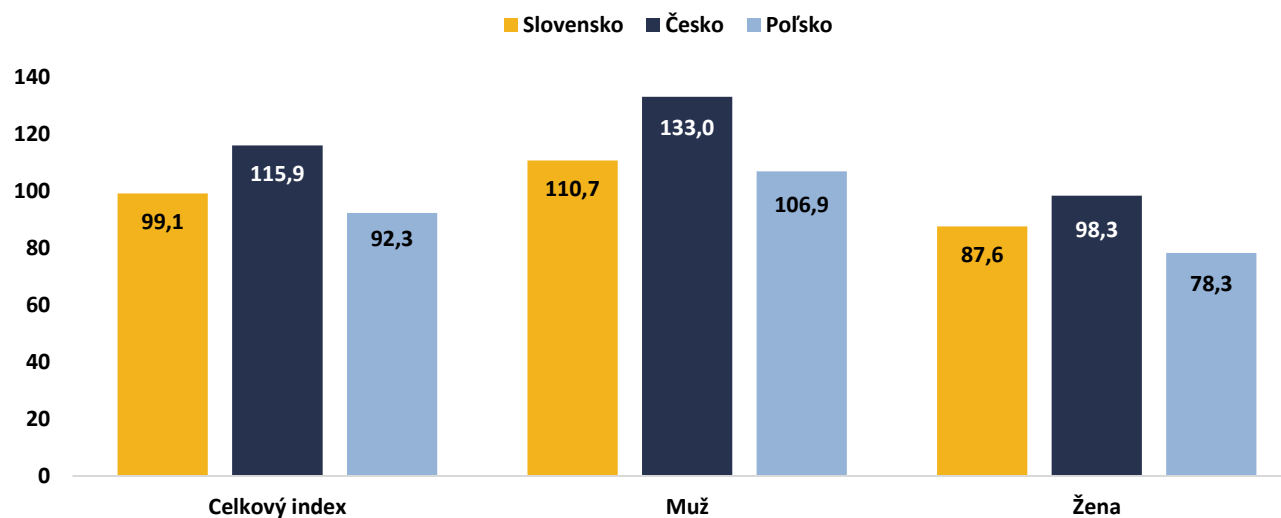
- Dve tretiny Slovákov **nerozumie percentuálnym počtom**. Iba 33,8 % správne uviedlo, že hodnota investície klesla. Takmer polovica opýtaných odpovedala na otázku, že hodnota investície bude po roku rovnaká.
 - Enormný rozdiel v tejto otázke vytvára **dosiahnuté vzdelanie**. Správne odpovedalo iba 18,6 % s ukončeným základným vzdelaním a s vysokoškolským až 50,2 %.
 - Výrazne lepšie obstáli aj muži (41,7 %) v porovnaní so ženami (26 %). Tie sa v otázke medziročne zlepšili o 2,5 p.b.

- Najnižšiu úspešnosť dosiahli Slováci v otázke **vplyvu menového kurzu na investíciu**. Správne dokázala odpovedať len o niečo viac ako štvrtina opýtaných.
 - Nízka úspešnosť odpovedí môže súvisieť so vstupom Slovenska do eurozóny. Ľudia sa vďaka euru nedostávajú s menovými kurzami do styku tak ako v minulosti.

Slováci sú na tom v porovnaní investičnej gramotnosti horšie ako Česi, ale lepšie než Poliaci

- **Slovensko** v porovnaní investičnej gramotnosti **za Českom výrazne zaostáva**, ale je na tom prekvapivo lepšie ako Poľsko.
 - Zatiaľ čo Slovensko ale stagnuje, **Česko sa v priebehu rokov rýchlo zlepšuje**. Od prvého merania dosiahli respondenti lepšie výsledky až o 15,9 p. b.
 - V prípade Poľska ide o prvý prieskum investičnej gramotnosti

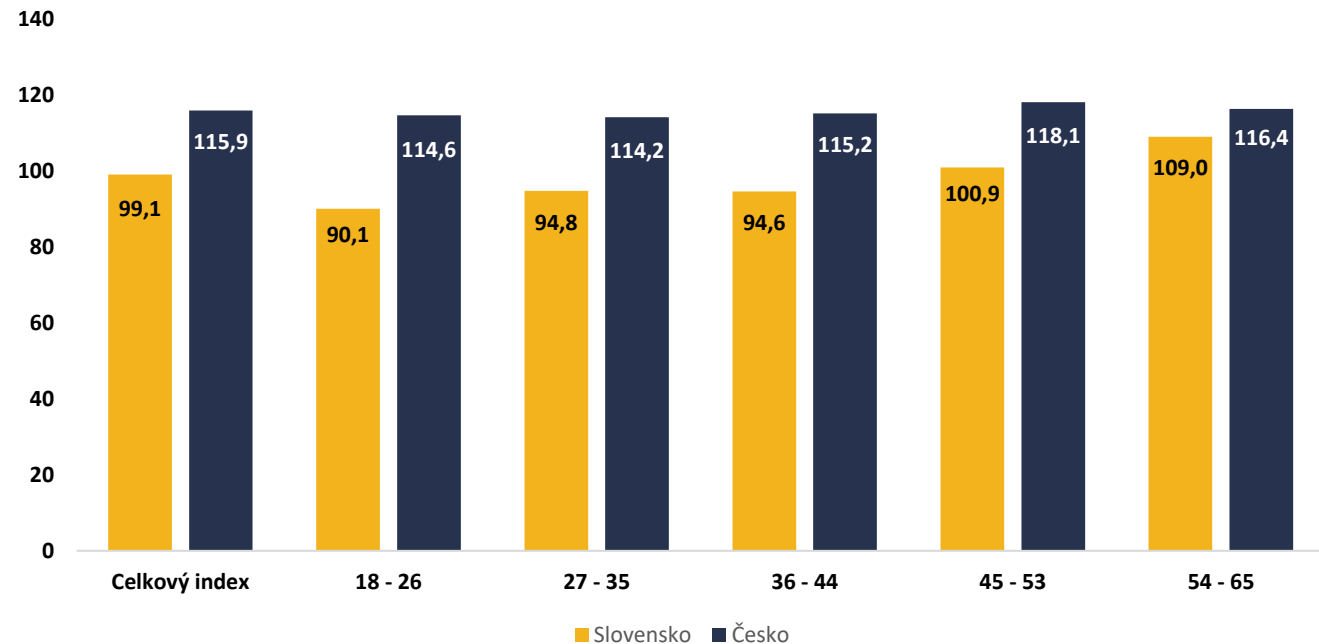
Porovnanie výsledkov investičnej gramotnosti
(december 2023)

Slováci sú na tom v porovnaní s Českom horšie v každej vekovej kategórii

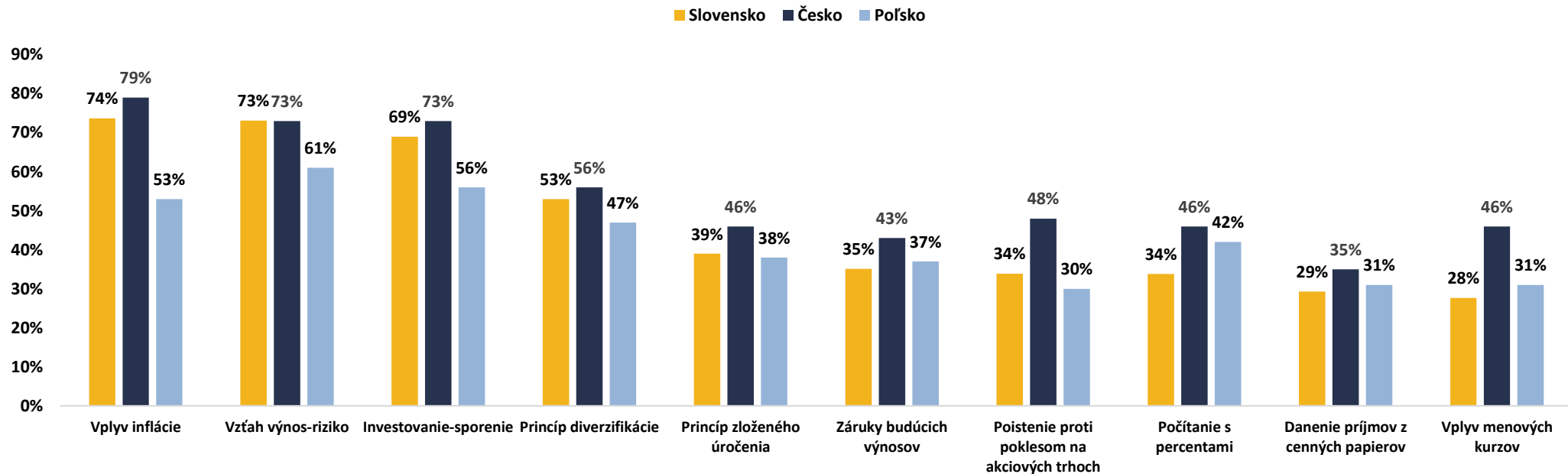
- V porovnaní s Čechmi **najviac zaostáva najmladšia generácia (18 až 26 rokov)** a to až o 24,6 b.
 - Môže to byť dané slabšou úrovňou školstva na Slovensku.
 - O zaostávaní našich študentov svedčia aj veľmi slabé výsledky **v testovaní PISA**.
- Medzi staršími generáciami je priepasť o niečo nižšia.

Porovnanie výsledkov investičnej gramotnosti podľa veku

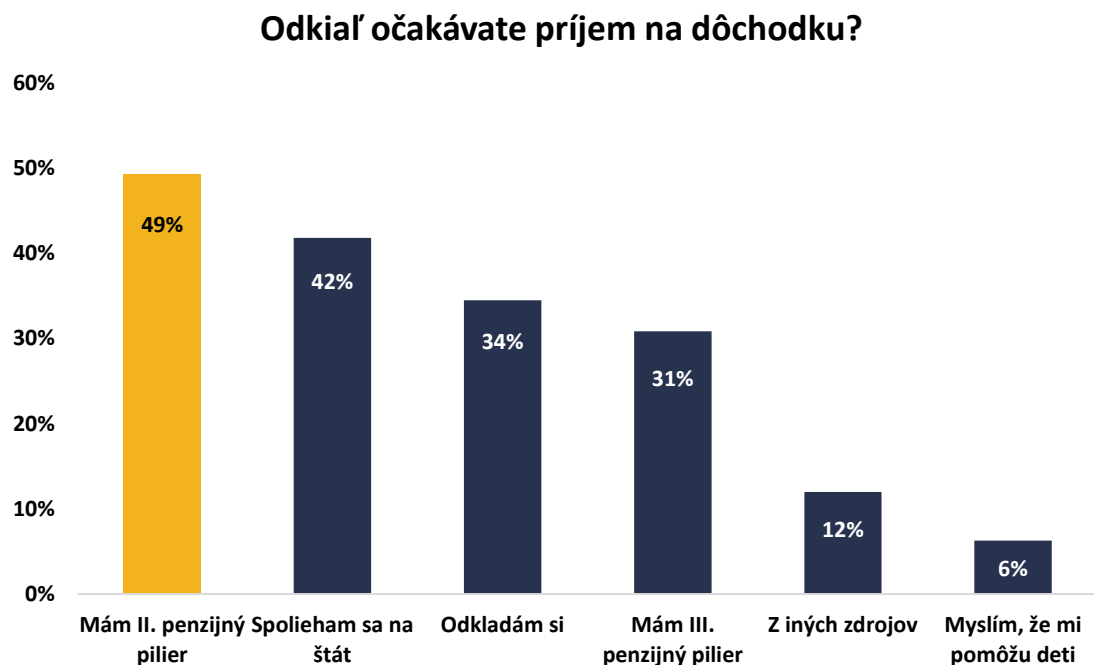
Ktoré otázky robia Slovákom väčší problém?

Percento správnych odpovedí v jednotlivých otázkach

- V porovnaní s Českom najviac zaostávame v otázke **vplyvu menových kurzov** a to až o 18 p.b., v tejto otázke sme ale aj za Poliakmi.
 - To môže byť spôsobené najmä tým, že Česi a Poliaci musia pri návšteve zahraničia podstupovať menovú konverziu.
- Veľký problém robia Slovákom aj percentá. Zatiaľ čo u nás zvláda **počty s percentami** len tretina, v Česku je to takmer polovica (46 %) a v Poľsku 42 %.
- Čechom sme sa vyrovnali v téme vzťahu **výnosu a rizika**, pri ktorej bola zhodná úspešnosť správnych odpovedí 73 %.

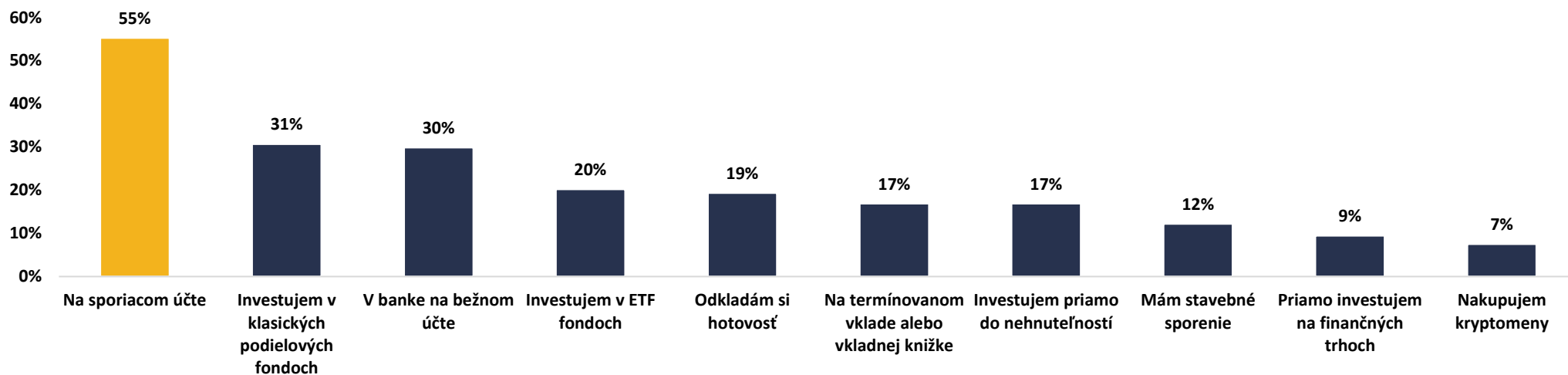
Takmer polovica ľudí sa so starobným dôchodkom spolieha na štát

- **Najčastejšie** sa Slováci pri zabezpečovaní starobného dôchodku spoliehajú **na II. penzijný pilier** (49 %).
- **Až 42 % ľudí sa spolieha na štát.**
 - **Demografický vývoj Slovenska** pritom ukazuje, že spoliehať sa na štát môže byť veľmi nebezpečné.
 - Situáciu nezlepšuje ani **zlý stav verejných financií** a slabé konsolidačné opatrenia, v dôsledku ktorých došlo k zníženiu ratingu Slovenska.
- Peniaze na starobu si odkladá iba tretina opýtaných (31 %).
- Na deti sa na Slovensku nespoliehame (6 %).

Nízku investičnú gramotnosť Slovákov potvrdzuje spôsob, akým si odkladajú peniaze na starobu

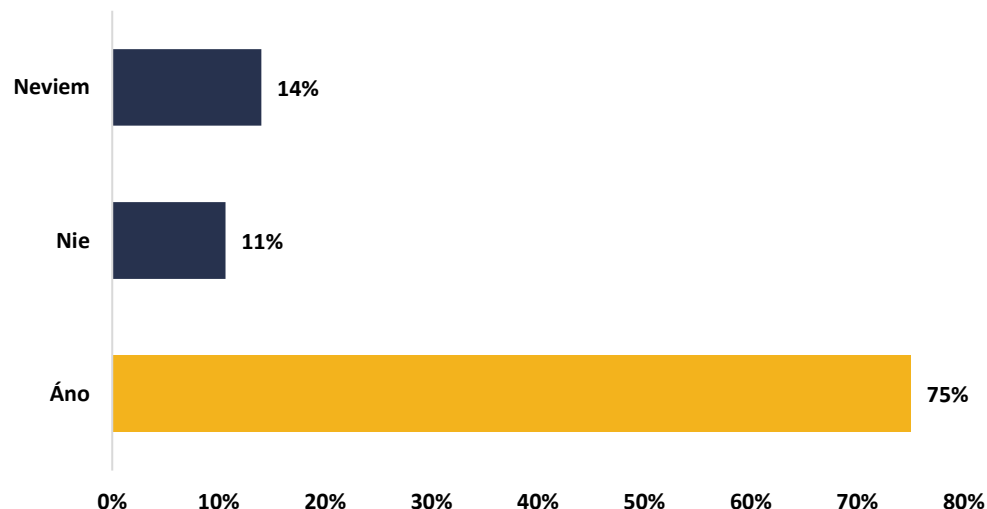
Akým spôsobom si odkladáte peniaze?
(odpovede respondentov, ktorí si na dôchodok odkladajú peniaze bokom)

- Viac než polovica Slovákov (55 %) si odkladá peniaze **na sporiacich účtoch**. Každý tretí človek využíva bežný účet (30 %) a pätina obyvateľstva si odkladá **hotovosť** (19 %).
 - Výnos na sporiacich účtoch je pritom minimálny a väčšinou nedrží krok ani s infláciou. Pri bežných účtoch a hotovosti úspory strácajú hodnotu.
- **Podielové fondy** sú u nás stále **populárnejšie ako ETF fondy**.
 - Prostredníctvom podielových fondov investuje na Slovensku tretina ľudí (31 %) a cez ETF pätina (20 %). To aj napriek tomu, že **sa ETF v priemere vyznačujú vyššími výnosmi a nižšími poplatkami**. Priamo na finančných trhoch investuje 9 % Slovákov a **kryptomeny** kupuje 7 % ľudí.
- **Mladšie ročníky využívajú ETF častejšie**. V skupine 18 až 26 rokov je to 25 % a v skupinách 27 až 44 rokov až 27 % ľudí.

75 % ľudí si myslí, že vládne zmeny v odvodoch negatívne ovplyvnia výšku starobného dôchodku

Vláda rozhodla o znížení odvodu do II. piliera z aktuálnych 5,5 % vymeriavacieho základu na 4 %. Očakávate, že tento krok negatívne ovplyvní výšku vášho budúceho dôchodku?

- **Tri štvrtiny respondentov správne očakáva,** že zníženie vymeriavacieho základu do II. piliera bude mať negatívny dopad na výšku budúceho dôchodku.
 - Iba každý desiaty človek si to nemyslí a **14 % ľudí nevie zaujať stanovisko.**
- Až 44 % sporiacich sa plánuje kvôli legislatívnej zmene viac sústrediť na úspory mimo II. piliera.
 - 5 % ľudí plánuje kvôli zmene z II. piliera vystúpiť. **Každý štvrtý človek nebude reagovať nijak.** Stanovisko nezaujalo 22 % ľudí.